

אחד הכלים להבטחת מקום עבודה בטוח הוא קיומה של ועדת בטיחות במקום העבודה. על פי החוק – מפעלים המעסיקים מעל 25 עובדים מחויבים להקים ועדת בטיחות

עבודת ועדת הבטיחות במפעל

מאת יוני אברמסקו

ל חברות וארגונים מוטלת האחריות לספק מקום עבודה בטוח ובריא עבור העובדים, זאת מתוקף "פקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], תשל"ל-1970. חוקים ותקנות נוספים מציינים מהן הדרכים להבטיח מקום עבודה בטוח. לדוגמה: חוק "ארגון הפיקוח על העבודה, התשי"ד-1954" מצייין כי אחד הכלים להבטחת מקום עבודה בטוח הוא קיומה של ועדת בטיחות במקום העבודה. על פי החוק – מפעלים המעסיקים מעל 25 עובדים מחויבים להקים ועדת בטיחות. החוק מתייחס לדרכי ניהול הוועדה, לחובות ולסמכויות של ועדת הבטיחות. לדוגמה: סעיף 1-14 – "לברר סיבותיהן ונסיבותיהן של תאונות העבודה במפעל ולהמליץ על אמצעים למניעתן".

ועדת הבטיחות במפעל בוחנת את כל נוהלי הבטיחות ואת דרכי העבודה במקום, במטרה לזהות את הסיכונים והמיפגעים הפוטנציאליים ואת הפעולות שבהן יש לנקוט כדי שיהיה ניתן לצמצם את הסיכונים ולייצר סביבת עבודה בטוחה יותר. ועדת הבטיחות מאפשרת להנהלה ולעובדים לסקור אירועים של כמעט תאונה, תאונות, מיפגעים פוטנציאליים במקום העבודה, לבדוק את מערכות הבטיחות והתאמתן לדרישות ולסיכונים בארגון, ולפקח על שיטות העבודה במטרה לצמצם את הסיכונים הנ"ל.

הבטיחות לא רק למען העובדים

ארגונים רבים מציבים לעצמם יעדים להפחתת היקף תאונות עבודה, וזאת באמצעות נקיטת צעדים לשיפור תנאי הבטיחות בסביבת העבודה. שיפור תנאי הבטיחות כולל, בין השאר, התייחסות

הכותב הוא מדריך בטיחות במחוז חיפה והצפון של המוסד לבטיחות ולגיהות

לטיפול הנכון בחומרים מסוכנים, יישום תכניות למניעת שריפות, יישום נוהלי בטיחות בכל הקשור לתהליכי הייצור ושיתוף פעולה פורה עם ועדת הבטיחות במפעל.

כאמור, ניהול הבטיחות במקום העבודה נובע מהדרישה של החוק והוא איננו נתון לבחירתו של המעסיק. עם זאת עצם קיום החובה איננו מבטיח שניהול הבטיחות ייעשה כנדרש. תנאי בטיחות ובריאות לקויים משפיעים לרעה על כלל העובדים ומוביל למספר נפגעים והרוגים גבוה. בשנת 2000 לדוגמה נרשמו 61 הרוגים מתאונות העבודה. נתון זה משקף שיעור ממוצע של 2.42 תאונות מוות לכל 100,000 מועסקים. בשנת 2009 נרשמו רק 42 מקרי מוות מתאונות עבודה, המשקפים 1.38 תאונות מוות לכל 100,000 מועסקים.

תנאי העבודה השתפרו מאוד בשנים האחרונות ויש לכך סיבות רבות. חלק מהשיפורים נובעים מהחמרה של דרישות החוק, התקנות והתקנים. מערכת התחיקה מחייבת את הארגונים לשיפורים טכנולוגיים, לשיפור תנאי הבטיחות ולצמצום החשיפה לסיכונים. כמו כן חל שיפור בטכנולוגיות הייצור ובשיטות העבודה. חלק מהשיפורים שנעשו בתחומי הבטיחות נובעים מהבנתם של המעסיקים כי ניהול נכון של הבטיחות איננו רק לטובת העובדים, והבטיחות חשובה גם להצלחתה הכלכלית של החברה בנוסף לשמירה על ההון האנושי.

ועדת הבטיחות

ועדת הבטיחות במפעל מסייעת ליצירת קשר פורה בין דרגי הניהול לבין עובדי הייצור. היא בוחנת את תהליכי הייצור, בהיבט הבטיחותי, וכן את אמצעי הבקרה שנועדו להגן על העובדים מפני סיכונים בתחומי הבטיחות והבריאות בעבודה. ועדת הבטיחות אחראית על ניהול ועדכון של כללי הבטיחות במקום העבודה. הוועדה אוספת מידע בנושא הבטיחות

בין השאר באמצעות: סיור בשטח המפעל לאיתור מיפגעים ותקלות, שיתוף פעולה עם מפקח העבודה ממשד התמ"ת אשר מבקר במפעל, ביצוע תחקירים של תאונות עבודה ושל "כמעט תאונה". הוועדה מקבלת התייחסות של העובדים בנוגע לליקויים בטיחותיים ועל מקרים שבהם לא יושמו נוהלי בטיחות בעבודה. ועדת הבטיחות אחראית על ניהול וסיוע בעדכון תכנית הבטיחות והבריאות בעבודה (מניעת מחלות) ובוחנת את הפוטנציאל לפגיעה בעובדים באמצעות זיהוי מגמות ודפוסי עבודה שגרתיים במקום העבודה, שהובילו או עלולים להוביל לתאונות עבודה. חברי הוועדה גם מגבשים צעדים מתקנים כדי למנוע הישנות דפוסים אלה יחד עם קידום המודעות לבריאות, כדי ליצור שיפורים רציפים במקום העבודה. חברי ועדת הבטיחות בוחנים ומוודאים כי תכניות ההכשרה במפעל עדכניות ועונות על הצרכים הרלוונטיים.

איך להבטיח שוועדת הבטיחות תמלא את מטרותיה

ארגונים רבים מקיימים את ישיבות ועדת הבטיחות על בסיס קבוע כפי שהם "עושים מאז ומתמיד" מפני שכך הם רגילים, מפני שהנהלה דורשת את זה וגם מפני שהחוק מחייב לפחות 8 התכנסויות בשנה. אין בכך שום פסול, אם אכן ניצול הזמן של הישיבה הוא פרודוקטיבי ותורם לקידום הבטיחות והבריאות במפעל.

מניסיוני, ועדות הבטיחות לא מנצלות נכון את משאב הזמן העומד לרשותן.

ישנו ריטואל קבוע: הפגישה, בדרך כלל, איננה מתחילה בשעה שנקבעה. אנשים מאחרים, או שהם מודיעים על היעדרות בגלל עיסוק אחר. לבסוף, לאחר שהוועדה מתחילה סוף סוף בישיבה, ישנה שיגרת "קיסורים" – נטייה של המשתתפים להעלות תלונות וטענות הנמשכות בדרך כלל זמן רב מדי והזמן המוקצה לדיונים ענייניים וחשובים באמת מתקצר. לא

דוגמאות לעבודה נכונה של ועדת הבטיחות

■ 'דגון' - בתי ממגורות לישראל'

חברת 'דגון' בתי ממגורות לישראל' היא מסוף גרעיניים נמלי הנמצא במערבו של שטח נמל חיפה. בחברת 'דגון' בתי ממגורות לישראל' ישנן מערכות איכות רבות וביניהן: מערכות לניהול הבטיחות והבריאות התעסוקתית. החברה מפעילה ועדת בטיחות פעילה מאוד, אותה מוביל יו"ר הוועדה - מנהל התפעול והתחזוקה **אלי זורון**. הממונה על הבטיחות הוא מנהל ההנדסה והטכנולוגיה **יעקב כרמון**. מנכ"ל החברה **מיכאל שרון** הוא שותף פעיל בוועדת הבטיחות ובקידום המודעות והטיפול בבטיחות ובריאות העובדים.

ועדת הבטיחות בממגורות דגון ממלאת תפקיד מרכזי ביצירת אקלים הבטיחות במפעל. היא גורם מוביל בקבלת החלטות לשיפור תנאי הבטיחות והגיהות, מנקזת אליה את תלונות העובדים, את הגורמים לכמעט תאונות ולתאונות עצמן. בין השאר, הוועדה מקבלת את הדיווחים של סקרי המיפגעים ועוקבת אחר השינויים בחוק ובתקנות ועם דרישות של גורמי החוץ המבקרים את המפעל.

להלן מספר דוגמאות לעבודה, מהשנה האחרונה, אשר מציינות מיגוון רחב של תחומי אחריות:

שיפור תנאי התעבורה והבטיחות של העובדים בחצר הממגורה - הוספת פסי הרעדה ומעקות מגן בנקודות הביקורת.

שיפור תנאי הבטיחות ודרכי מילוט במבנה הממגורה - אמצעי חילוץ והצלה, הוספת דלתות מילוט.

עבודה בגובה - דיון בסקר בטיחות, עם הכניסה לתוקף של התקנות לעבודה בגובה, הוביל להחלטות בתחום, כמו בניית קווי חיים באתרים רבים במפעל, למרות שהחוק אינו מגדיר אותם באופן ברור.

תקינה - בימים אלו קבלה על עצמה ההנהלה את הקווים המנחים של ארגון העבודה הבינלאומי ILO, בכל הקשור לניהול הבטיחות.

הדרכה - נושא ההדרכה היה אחד מנושאי הדגל של עבודת ועדת הבטיחות בשנה האחרונה. הוועדה הגיעה להכרה כי על מנת לבצע הדרכה ייעודית היא נדרשת לבנות מערך הדרכה עצמאי ואישי לעובד. עפ"י החלטת הוועדה נכתבה תוכנית מולטימדיה אינטראקטיבית, ייעודית לממגורות דגון, הכוללת בתוכה את מירב נושאי הבטיחות הנובעים מהסיכונים השונים.

נושאים אלה נמצאים באחריות מזכיר הוועדה, אשר צריך לדרג את הנושאים, בהתאם לחשיבותם. חשוב שהוועדה תתמקד בנושאים מרכזיים שפתרונם יספק תשובה רחבה ככל הניתן לכלל הארגון או לאותו סיכון. טיפול במיגוון נושאים גדול מדי עלול להוביל למצב שבו "תפסת מרובה, לא תפסת". מיגוון גדול מדי של נושאים לטיפול עלול להפחית מאפקטיביות העבודה ודרך קבלת החלטות.

בכל מקרה, כל תלונה שתימסר - גם אם אינה מגיעה לדיון - דורשת משלב. היעדר התייחסות לתלונה עלולים להוביל לאדישות. עם זאת, כאשר הוועדה איננה פעילה ומשאבי הארגון אינם מתועלים נכון. הדגש הוא על הפעולה, ביצוע שינויים ושיפורים הנדרשים להנעת תהליך הבטיחות כולו ולשיפור מתמיד.

מדידת היעילות של ועדת הבטיחות במפעל

אחד המודלים המציג דרך לאיסוף נתונים, בנוי משאלות מנחות המובילות את הסוקר, שלב אחר שלב, באיסוף הנתונים כדי שיוכל לבצע את שלב מדידת היעילות. המודל מכיל 13 שאלות חשובות המובילות לקבלת מסקנה באם עבודת הוועדה אכן יעילה.

- 1 - האם העובדים יודעים מי הם חברי ועדת הבטיחות?
- 2 - האם תפקידיו וסמכויותיו של חבר ועדת בטיחות ידועים לעובדים?
- 3 - האם ועדת הבטיחות נתפסת ע"י העובדים ככלי יעיל לשיפור מצב הבטיחות?
- 4 - האם ועדת הבטיחות נתפסת ע"י ההנהלה כמבצעת את תפקידה בצורה אחראית וסמכותית?
- 5 - האם עובדים רואים את ועדת הבטיחות כגוף המקטין את הסיכון ושומר על הבטיחות במקום העבודה?
- 6 - האם חברי ועדת בטיחות נתפסים כיועצים או כגורם מחליט/ כופה?
- 7 - האם עובדים מעלים נושאים בפני חברי ועדת בטיחות?
- 8 - האם חברי הנהלה מחויבים לנושאי בטיחות וגיחות?
- 9 - האם ההנהלה תומכת בוועדת הבטיחות על ידי מתן מידע נחוץ, זמן, מיתקנים והכשרה?
- 10 - כמה זמן מקדיש חבר ועדת בטיחות לנושאי בטיחות מתוך שעות העבודה שלו?
- 11 - כמה מהמלצות ועדת הבטיחות יושמו?
- 12 - האם כאשר המלצות הוועדה לא מיושמות נמסרת לוועדה הסיבה לאי היישום?
- 13 - האם פעילות ועדת הבטיחות, המלצותיה ויישומן או הסיבות לאי יישומן, מובאות לידיעת העובדים?

מעט פעמים הישיבה אינה אפקטיבית ולא מתאפשר תהליך ברור של קבלת החלטות, תופעה העלולה להוביל לתסכול המקשה על עבודת הוועדה בהמשך. התחושה ברוב המקרים היא שלמעשה לא תמיד קיים בסיס משותף בין העובדים למנהלים, ולכן הישיבה היא חסרת טעם. זהו תרחיש גרוע, אבל, לצערי, הוא חוזר על עצמו במספר לא מבוטל של ארגונים. כדי להתמודד עם התרחיש הזה אנו צריכים לנקוט בצעדים למניעתו וזאת באמצעות מספר צעדים.

איך מבטיחים מפגש פורה של ועדת הבטיחות

השגת פרויקט בטיחות בעבודת הוועדה טמונה במערכת הניהולית. כדי להגיע לתוצאות טובות מהמפגש של ועדת הבטיחות חשוב להתמקד בנקודות הבאות:

- לפעול לבחירה נכונה של המשתתפים בוועדה.
- השתתפות מנהל בכיר כחבר בוועדת הבטיחות.
- קביעת בעלי תפקידים בוועדה (יו"ר מזכיר).
- מחויבות של ההנהלה הבכירה לתהליך שיפור מתמיד של הבטיחות (מדיניות).
- הקפדה על כללי עבודה לעבודה אפקטיבית של הוועדה:
 - הגדרת משך הישיבה.
 - אישור פרוטוקול ישיבה קודמת (קבלת דיווח על הביצוע).
 - קבלת דיווחים על תאונות העבודה וכמעט תאונות.
 - קבלת דיווח על תדירות הפגיעות, מספר האירועים, וחקירת התאונה.
 - קבלת דין וחשבון מביקור גורמי חוץ (פיקוח, איכות סביבה, פיקוד העורף, המוסד לבטיחות ולגיהות ועוד...).
 - קבלת דיווח על מיזמים חדשים.
 - קבלת דיווח של נאמני הבטיחות.
 - קבלת החלטות וחלוקת אחריות לביצוע פעולות (טבלת ביצוע, הפעולה הנדרשת, שמו של האחראי לביצוע הפעולה, השלמת ביקורת או תאריך עבור פעולה נדרשת).
 - סיכום והחלטה על מועד ההתכנסות הבא.
 - פרסום פרוטוקול הוועדה ע"ג לוחות המודעות.

יש לזכור כי מטרת הפגישה היא יצירת תנאים לשיפור מתמיד. אין להשתמש בוועדת הבטיחות כאמצעי למתיחת ביקורת על העובדים או על מערכת הניהול, אלא למצוא דרכים לשיפור נושאי הבטיחות במפעל. כדי למקסם את פעילות הוועדה חשוב לקבוע מראש את הנושאים המובאים לדיון.

דגון בתי ממגורות: משרד סידור עבודה ומשלוחים

דגון בתי ממגורות: טקס קבלת תעודות "הקווים המנחים של ILO" עם חברי ועדת הבטיחות

דגון בתי ממגורות: התקנת קווי חיים מעל אזור המסועים

במידה והיו. חברי הוועדה מעלים נושאים חריגים שאינם כלולים בסדר היום, במידה ונדרשת עבורם התייחסות, במסגרת סיום הדיון.
 כל נושא עולה עפ"י התכנית ומתקבלת החלטה, נקבע ממונה אחראי לביצוע המשימה ולו"ז לביצוע.
 דוגמאות לעבודה מהשנה האחרונה מציגות מיגוון רחב של תחומי אחריות:

דגון בתי ממגורות: רחבת טעינה

דפוס ידיעות תקשורת: עגלה חשמלית להשוואת גובה לקווי הייצור

■ ועדת הבטיחות 'דפוס ידיעות תקשורת'

דפוס ידיעות תקשורת, נמצא באזור התעשייה 'ברלב' שבאזור המועצות האזוריות משגב ומטה אשר. דפוס ידיעות תקשורת באתר בר לב מפעיל ועדת בטיחות פריטטית באופן מלא, ובה שותפים העובדים והמנהלים בהתאם למטרה אותה התווה המנכ"ל איתן קוה ומוביל יו"ר הוועדה ומנהל המפעל פבל סוקולצקי, והממונה על הבטיחות ומנהל האיכות אפרים גולדנברג. יעילות הוועדה באה לידי ביטוי בתהליך הכנת פעילות הוועדה, ובהחלטות מסודרות בנושאים אשר מובאים לדיון ולהחלטה. על פי כללי הפרוטוקול - נבדקות ההחלטות משיבת הוועדה הקודמת, נמסר סדר היום ועדכון על תאונות העבודה וכמעט תאונות

דפוס ידיעות תקשורת: במתן שירות. ציוד ייעודי לתחזוקה וטיפול במכונות

דפוס ידיעות תקשורת: מיתקן ייעודי נייד לפירוק וטיפול במכשיר הסיכות

דפוס ידיעות תקשורת: מכשיר סיכות

דפוס ידיעות תקשורת: טופס לדוגמה כהכנה לשיבת ועדת בטיחות

פארק התעשייה - בר-לב
טל: 04-9559900 , פקס: 04-9559955

טופס רישום מימצאים לנאמן בטיחות -
לקראת דיון בוועדת הבטיחות

מחלקה: _____

פירוט הממצאים	נושא הבדיקה
	א מיוגן מכונות / אמצעי בטיחות רעיונות לשיפור
	ב תקינות כלי עבודה חשמליים פניאומטיים אישיים / מחלקתיים
	ג תקינות ושמישות ציוד כיבוי אש
	ד שלטי בטיחות - שלמות, הוספה
	ה הקפדה על שימוש בציוד מגן אישי
	ו תנאים סביבתיים (אורור, טמפרטורה, תאורה)
	ז בטיחות וגיהות הצעות לשיפור

* הממצאים יוצגו ויידונו בוועדת הבטיחות הקרובה.

שם: _____

חתימה: _____

תאריך: _____

העתק: תיק ועדות בטיחות

הדרכה - אישור תכנית ההדרכה באמצעות ועדת הבטיחות, לאחר קבלת אישור החברים.

ביקורות בטיחות פנימיות - עפ"י החלטת ועדת הבטיחות יבוצע נוהל מעקב מלאי ומצאי של הציוד בעמדות השונות, באמצעות הפעלת נאמני הבטיחות באופן סדיר

ציוד בטיחות - קבלת החלטות המובילות לרכישת ציוד בטיחות ובניית ציוד עזר ייעודי (לדוגמה: במת שירות).

ארגונומיה - אישור לרכישת ציוד משווה גובה לקווי הייצור (עגלות חשמליות).

תעבורה - שיפור תנאי התעבורה והבטיחות של העובדים בחצר ובסככות החלוקה, לצמצום המפגשים בין כלי הרכב והעובדים.

סיום

מקומה וחשיבותה של ועדת הבטיחות בארגון תלויות בארגון בו היא פועלת. אין ספק כי הפעלה נכונה של ועדת הבטיחות עשויה לתרום רבות להחזרת מודעות לבטיחות, ותוביל את הארגון ליצירת תנאים טובים בריאים ובטוחים לעובדים. ■